

L'ultratomba

Les normes que regeixen l'ús de l'apòstrof en l'escriptura de l'article definit del femení singular, *la*, no són pas tan complicades com podria fer creure la freqüència amb què són vulnerades o mal aplicades en textos de publicacions, que pel seu nivell científic, hom podria exigir que fossin revisats amb més de rigor. És sorprenent, així, que en una revista de periodicitat mensual que té el caràcter a què ens hem referit, puguem veure encara, repetidament, d'una banda «la autonomia», «la expansió», «la emergència», «la última», «la única», i de l'altra «l'unitat», «la urbanització», «l'inquisició», «l'independència». Qualsevol tracta elemental de gramàtica indica — i no és pas tan difícil d'aplicar com això — que l'article *la* s'ha d'apostrofar davant tots els mots començats en les vocals *a, e, o* (precedides o no d'una *h*) i davant les vocals, *u, i* quan són tòniques o accentuades, però no s'ha d'apostrofar quan aquestes vocals són àtones o febles (també, en aquests casos, precedides o no d'una *h*). Podem saber, per tant, sense gaire esforç, que cal escriure *l'autonomia, l'expansió, l'emergència, l'última i la unitat, la urbanització, la inquisició, la independència*. Justament *l'única i la unitat* són, pel fet d'ésser dos mots de la mateixa família que exigeixen solucions diferents, dos dels exemples a què solen recórrer gairebé totes les gramàtiques.

Però les normes més clares i precises no deixen de presentar els seus casos dubtosos, quan es tracta, és clar, de casos especials. Si no es lícit, doncs, que hom no sàpiga encara

apostrofar l'article *la* davant mots com *única* o *unitat*, és comprensible, en canvi, que dubti davant certes sigles, com és ara *l'RSS* o *UGT*. A la Gran Enciclopèdia llegim *l'URSS* i *la UGT*, que ens semblen les solucions més adequades, car la *u* és evidentment tònica en el primer cas i s'ha de considerar àtona en el segon, en què pronunciem «ugeté».

Hi ha, encara, el cas de certs mots composts, formats amb dos components cadascun dels quals ha conservat el seu accent prosòdic, amb què resulta que són mots amb dues síl·labes tòniques. Si una d'elles és la primera i comença en *i* o bé *u*, cal apostrofar l'article *la* quan els precedeix? En aquest cas es troben mots com *interdependència, interacció, interlínia, ultracorrecció, ultratomba*, etc. La Gran Enciclopèdia manté, davant els mots d'aquest tipus, la integritat de l'article definit. Però al Diccionari Fabra, al costat de *la interacció* llegim *l'ultratomba*, considerant, sens dubte, que el prefix *ultra* ha conservat l'accent prosòdic propi en un grau superior que el prefix *inter*. Anàlogament, adverbis com *intimament, integrament, últimament* o *únicament* han conservat clarament, tal com mostra l'escriptura, l'accent tònic de l'adjectiu de què prevenen. No és freqüent que aquests adverbis vagin precedits d'un article però tampoc no és del tot insòlit ni impossible. Nosaltres, per tant, escriurem sense vacil·lar *L'intimament coneguda senyora... L'últimament proposada esmena...*

Albert Jané